

Pablo Neruda (12 lipca 1904 w Parral - 23 września 1973 w Santiago)

*Pewien poeta z miasta Parral
zbyttnio się komunizmem "jarał" -
rzekłaby dziś młodzież,
ta nosząca odzież,
tę, którą szyje strefa szara.*

(ebs)

Pablo Neruda, wł. Ricardo Eliecer Neftalí Reyes Besualto - poeta chilijski, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1971.

Pseudonimu Pablo Neruda użył po raz pierwszy w 1920, kiedy to podpisał nim swoje debiutanckie wiersze opublikowane w czasopiśmie Selva Austral, pseudonim później zalegalizowano. Imię Pablo przyjął prawdopodobnie po francuskim poecie Paulu Verlaine'ie, a nazwisko po czeskim poecie i prozaiku Janie Nerudzie.

Pablo Neruda urodził się 12 lipca 1904 w Parral w Chile.

Uważany jest za jednego z najwybitniejszych i najbardziej wpływowych poetów XX w. Kolumbijski pisarz, noblista Gabriel García Márquez nazwał Pablo Nerudę największym poetą XX w. wszystkich języków.

<https://www.youtube.com/watch?v=sogJXiaBM8Q>

Poeta jest autorem dwóch największych w historii publicznych odczytów autorskich, rekordowych pod względem zebranej widowni. 15 lipca 1945 czytał swoje prace na *Estádio do Pacaembu* w São Paulo w Brazylii w hołdzie komunistycznemu rewolucjonście Luisowi Carlosowi Prestesowi, jego publicznością było ponad 100 tys. ludzi. Kiedy Neruda powrócił do Chile po odebraniu Nagrody Nobla prezydent Salvador Allende zaproponował podczas uroczystego powitania na *Estadio Nacional de Chile* w Santiago, aby poeta wyrecytował swoje wiersze w obecności ponad 70 tys. osób.

Neruda należał do Komunistycznej Partii Chile. W 1950 roku był członkiem prezydium II Światowego Kongresu Pokoju w Warszawie.

Przeniknięta humanizmem twórczość Nerudy rozwijała się początkowo w kręgu tradycji modernistycznej. W późniejszych utworach zaznaczyły się wpływy surrealizmu i odrębny styl poetycki Nerudy, charakteryzujący się dynamizmem, oryginalną symboliką, plastycznością obrazów, nastrojami niepokoju i katastroficznych lęków.

Doznania z lat hiszpańskiej wojny domowej 1936-1939 zainspirowały Nerudę do napisania poematu "España en el corazón" (1937), przeobrażając poetę z subiektywnego liryka i romantycznego wizjonera w wyraziciela rewolucyjnych idei społecznych i politycznych, który gwałtowne obrazy poetyckie i hermetyczną formę zastąpił spokojniejszą metaforiką i dydaktyzmem.

Kulminacją tych tendencji jest "Pieśń powszechna" (1950, wyd. pol. 1954 w tł. K.I. Gałczyńskiego i in.) - wielka epopeja walki wyzwolenczej ludów Ameryki Łacińskiej, a zarazem hymn na cześć piękna jej przyrody.

W późniejszych zbiorach rozmach epicki ustąpił miejsca poezji codzienności ("Odas elementales", t. 1-3, 1954-1957), niepokój - optymistycznej wierze w życie i miłość ("Cien sonetos de amor", 1957, "Estravagario",

1958), a żarliwe zaangażowanie polityczne - pogodnej i niepozabawionej humoru autorefleksji ("Memorial de la Isla Negra", t. 1-5, 1964).

Neruda był ponadto autorem dramatu "Sława i śmierć Joachima Muriety" (1967, wyst. pol. 1971) oraz pośmiertnie wydanych wspomnień: "Wyznaję, że żyłem" (1974, wyd. pol. 1976; kończy je opis przewrotu w Chile 1973 - rozdział "Allende") i "Para nacer he nacido" (1978). W 1971 otrzymał Nagrodę Nobla. Jego prace przetłumaczono na kilkadziesiąt języków.

Zmarł 23 września 1973 w Santiago de Chile.

Według jednej z wersji został zamordowany przez siepaczy wojskowej junty Pinocheta, ale w 2013 roku międzynarodowy zespół 15 chilijskich i zagranicznych ekspertów od medycyny sądowej po badaniach szczątków wykluczył otrucie, które podejrzewano na podstawie zeznań jego współpracowników. Wykluczenie otrucia nie oznacza, że nobliście nie podano środka, który mógł spowodować jego śmierć. Ostatnio pojawił się wyraźny trop wskazujący, że Michael Townley mógł wstrzyknąć w roku 1973 będącemu w szpitalu Pablowi Nerudy środek po którym noblista zmarł.

Pogrzeb poety, na który, mimo działań władz, przyszedł tysiące Chilijczyków, stał się pierwszą tak liczną publiczną demonstracją przeciwko rządowi Augusto Pinocheta.

Jorge Luis Borges nazwał go wyjątkowo podłym człowiekiem i wyjątkowo dobrym poetą.

"*Wiersze należą nie do tych, którzy je piszą, lecz do tych, którzy ich potrzebują...*" tłumaczył Pablo Neruda (Philippe Noiret) listonoszowi w filmie "Il postino" ("Listonoszu"):

<https://www.youtube.com/watch?v=l-wrM1ptyHM>

Muzykę napisał Luis E. Bacalov. Akcja filmu rozgrywa się na maleńkiej wysepce Salina, jednej z archipelagu Wysp Liparyjskich (Eolskich):

https://www.youtube.com/watch?v=hLU_sexiTQw

- Bohaterowie autobiograficznej książki Ernesto Che Guevary pt. "Dzienniki Motocyklowe" i późniejszej adaptacji filmowej tego dzieła, recytują z pamięci wiersze autorstwa Nerudy (jak i utwory innych znamienitych poetów, np. Lorki i Keatsa, którzy wywarli na nich wielki wpływ).
- W serialu "Jak poznałem waszą matkę" Pablo Neruda jest ulubionym poetą głównego bohatera. W kilku odcinkach odniesienia do jego poezji stanowią istotną część fabuły i wpływają na jego akcje.
- Isabel Allende wspomina o nim w swojej powieści "Dom duchów", gdzie nazywa go "Poetą".

Uwiązany pies

*Przyjście jesieni jest dla mnie tym
uwiązanym psem, mój Srebrzynku,
który szczeka przeciągle i czysto w sa-
motności dziedzińca, podwórka czy
ogrodu, co po południu zaczynają prze-
nikać zimnem i smutkiem... Zawsze,
gdziekolwiek bym nie był, Srebrzynku,
w te dni, które stają się coraz bardziej*

żółte, słyszę owego psa uwiązanego,
szczekającego ku zachodowi słońca.
Jego szczekanie, bardziej niż cokol-
wiek innego, przysparza mi radości. Są
to chwile, kiedy całe życie uchodzi w
oddalającym się złocie, jak serce skąpcza
w ostatniej uncji skarbu, co przepada. A
złoto ledwie istnieje, chciwie skupione w
duszy i rozsyłane przez nią we wszyst-
kie strony - tak jak dzieci chwytają
słońce kawałkiem lusterka i przenoszą je
na ocienione ściany, łącząc w jednym
obrazie wizerunek motyla i suchego liścia.
Czeredy wróbli i kosów podrywają
się z gałęzi na gałąź pomarańczowego
drzewa lub akacji, coraz wyżej wstępu-
jąc wraz ze słońcem. Słońce staje się ró-
żowe i lila... Piękno uwiecznia przelotną
chwilę bez tętna, niby umarłą na za-
wsze, lecz jeszcze żywą. A pies przeni-
kliwie i zajadle szczeka na piękno, czu-
jąc być może, jak ono umiera...

(tł. Jan Zych (?))

inne wiersze Pabla Nerudy tłumaczone na polski

*

Szara strefa (ang. *informal economy, informal sector*) - finansowy obszar zdrowej gospodarki państwa, którego dochody osiągnane z działalności niezakazanej przez prawo, są ukrywane w całości lub w części przed organami administracji państwowej, podatkowej, celnej itp. Jest nielegalnym obrotem legalnymi towarami i usługami. Nie należy jej mylić z czarnym rynkiem, który obejmuje nielegalne towary i usługi. Jako zjawisko społeczne łączy się z pracą „na czarno”, co wiąże się m.in. z łamaniem przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych.

Istotnym czynnikiem sprzyjającym powstawaniu szarej strefy jest niska jakość usług publicznych oraz niska kultura prawna administracji publicznej. Czynniki te z jednej strony zmniejszają ryzyko ukarania za prowadzenie działalności nieewidencjonowanej, a drugiej ograniczają korzyści z prowadzenia jej pod ochroną prawa. Szara strefa przekłada się także na zmniejszenie wpływów podatkowych i wzrost inflacji. Kolejnym czynnikiem jest błędnie prowadzona pomoc społeczna prowadząca do uzależnienia i dalszego zmniejszenia szans na zatrudnienie w oficjalnym stosunku pracy.

Włochy, rok 1952. Na jedną z wysepek u wybrzeży Włoch trafia chilijski poeta Pablo Neruda, którego rząd wygnał z kraju. Lokalny poczmistrz jest przerażony ilością listów skierowanych do poety. Wynajmuje więc Mario Rouoppolo jako prywatnego listonosza dla Pablo. Obaj zaczynają się przyjaźnić. Kiedy Mario zakochuje się w Beatrice, Pablo – niczym [Savinien Cyrano de Bergerac](#) – pomaga mu ją zdobyć, ucząc sztuki pisanie wierszy miłosnych.

Tak się składa, że byłam kiedyś na wyspie Salina, żaglówką, napisałam jakiś czas potem wiersz o tej niezwykłej wysepce i naszej, znaczy mojego żeglarza, mojej siostry i naszego psa Parysa, wizycie:

Salina (z cyklu: Wyspy)

Mój Boże, *ísola Salina*
witała nas trzema krzyżami
na których pokaźna ryba piła
i dwa spore tuńczyki
słono płaciły za boski
smak na wskroś rybi

"*Il Postino*" miał dopiero
powstać nic nie wiedzieliśmy
o filmowej przyjaźni
poety z listonoszem
wyspa była mało uczęszczana
na uboczu wysp *Lípari*
rybacy się nam dziwili

wywieźliśmy stoik
w nim słone kapary
specjalność słonej wyspy
i zdziwienie że jest
takie miejsce na ziemi
gdzie ryby długo w słońcu

konały zamiast skwierczeć
smacznie na czyjejs patelni
lub gniesć się w ciasnych
puszkach z blachy
bezkształtne i bez śmierci
a więc i bez życia
bez grzechu i bez winy